

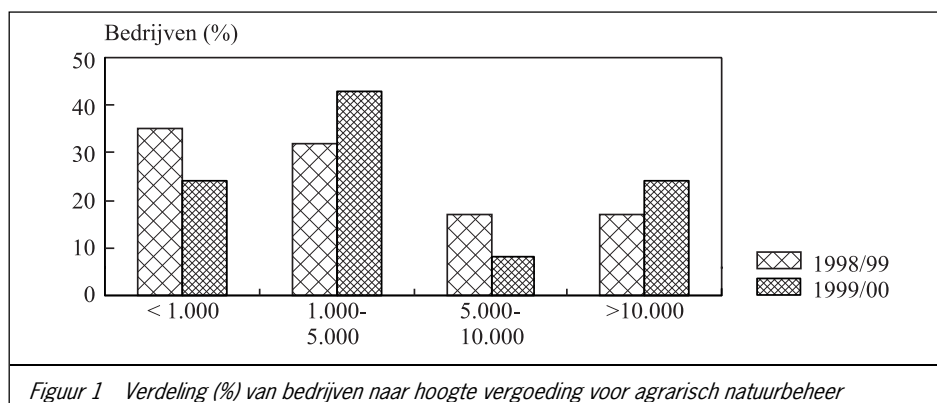
AGRARISCH NATUUR- EN LANDSCHAPSBEHEER*Martien Voskuilen*

Steeds meer boeren spannen zich in om natuur op te nemen in de bedrijfsvoering, zoals weidevogelbeheer, ontwikkelen en beheren soortenrijke graslandvegetaties en het onderhouden van landschapselementen. Dat gebeurde tot voor kort in hoofdzaak in de vorm van beheersovereenkomsten in het kader van de relatienuota (Rbon). In 2000 is de Subsidieregeling agrarisch natuurbeheer (SAN) van het Programma Beheer van start gegaan. De eerste jaren blijft de oude regeling (Rbon) nog naast de nieuwe bestaan. Aan het einde van 2000 waren er voor 57.000 ha beheersovereenkomsten afgesloten op basis van de Rbon-regeling, en voor 5.700 ha op grond van de nieuwe regeling. Voor het Groene Hart en Waterland geldt een afzonderlijke, tijdelijke regeling voor agrarisch natuurbeheer. Eind 2000 waren er in deze gebieden voor 22.300 ha overeenkomsten afgesloten, vrijwel uitsluitend gericht op weidevogelbeheer. Verder hebben boeren op 14.000 ha overeenkomsten afgesloten voor de opvang van ganzen (ganzengedooogbeleid, wintergastenbeheer). Alles bij elkaar hebben boeren in 2000 ongeveer 100.000 ha grond tegen vergoeding ingezet voor natuurbeheer. Het rijk beoogt op langere termijn voor circa 160.000 ha overeenkomsten af te sluiten voor natuur- en landschapsbeheer (Natuurbalans, 2001).

Tabel 1 Aantal bedrijven met vergoeding voor natuur en hoogte van de vergoeding, 1999/00

Bedrijfstype	Bedrijven		Vergoeding (gld.)	
	aantal	aandeel	per bedrijf	per ha a)
Melkvee	6.300	58	7.000	190
Akkerbouw	900	8	6.000	110
Overig	3.700	34	6.500	270
Alle	10.900	100	6.800	200

a) Totaal areaal cultuurgrond.
Bron: Bedrijven-Informatienet van het LEI.

Deelnemers en vergoedingen

In 1999/00 had naar schatting 18% van de landbouwbedrijven groter dan 16 nge opbrengsten uit natuur (tabel 1), tegen 14% een jaar eerder. De gemiddelde vergoeding die de betreffende bedrijven ontvingen, steeg met 1.000 gulden tot 6.800 gulden (3.100 euro) per bedrijf. Gerekend over het totale areaal cultuurgrond, variëren de opbrengsten grofweg van 100 gulden (50 euro) per hectare op akkerbouwbedrijven, tot bijna 300 gulden (136 euro) per hectare op de overige bedrijven.

Vooraf graasdierbedrijven en gemengde bedrijven zijn actief op dit terrein. Zo heeft bijna één op de vier

melkveebedrijven inkomsten uit natuurbeheer. Voor de overige graasdier- en gemengde bedrijven ligt het aandeel naar schatting daar ruim boven. Akkerbouw- en intensieve veehouderijbedrijven hebben door hun opzet en ligging over het algemeen veel minder mogelijkheden om natuurbeheer in te passen.

Hoewel op het merendeel (68% in 1999/00) van de bedrijven de vergoeding beperkt bleef tot 5.000 gulden, is er ook een vrij grote groep (24% in 1999/00) met een vergoeding van meer dan 10.000 gulden (figuur 1).

Inkomensbijdrage

De vergoedingen uit agrarisch natuurbeheer kunnen beschouwd worden als bedrijfsopbrengsten. Omdat de kosten die daarvoor gemaakt worden niet bekend zijn, kan het inkomen uit deze activiteit niet berekend worden. Het algemene principe achter de vaststelling van de vergoeding is het compenseren van de gemaakte kosten. Dat gebeurt met normkosten, inclusief een vergoeding voor de managementtijd voor het inpassen van het beheer. Daarvoor wordt de beheersvergoeding bijvoorbeeld verhoogd met 5% bij lichtere en 15% bij zwaardere vormen van beheer. De uiteindelijke bijdrage aan het inkomen is afhankelijk van de individuele bedrijfssituatie.

De vergoeding voor natuur bedroeg op de bedrijven die de vergoeding ontvingen zowel in 1999/00 als het jaar daarvoor gemiddeld circa 2% van de totale bedrijfsopbrengsten. Ongeveer een op de vijf bedrijven haalt meer dan 5% van de bedrijfsopbrengsten uit natuurbeheer. Gemiddeld gaat het bij hen om ongeveer 15% van de totale bedrijfsopbrengsten. Als de vergoeding voor natuurbeheer volledig als inkomen zou worden beschouwd, zou zowel in 1998/99 als in 1999/00 natuurbeheer op de betreffende bedrijven ongeveer 12% aan het inkomen uit bedrijf bedragen.